GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ג, 2023
מספר השאלון: 34282
שם התלמיד/ה: _____

אזרחות

שאלון 34282 (אקסטרניים)

הוראות לנבחן

הוראות
א. משך הבחינה: שעה וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:
בשאלון זה פרק אחד – (2×50) – 100 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!

בהצלחה!

השאלות

השאלות

קִראו את הקטע שלפניכם, וענו על שתיים מן השאלות 1–3.
ענו על שתיים מן השאלות 1–3 (לכל שאלה – 50 נקודות).
שימו לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) ענו על פי מה שלמדתם ולא על פי הקטע.
בחלק השני של השאלה ענו על פי הקטע.

1. תפקידי הממשלה

(50 נקודות)
(ראו בנספח: גם אחרי שנבחרו, לחברי הכנסת אין יכולת אמיתית לשנות)

הציגו שניים מתפקידי הממשלה.

הסבירו כיצד אחד מתפקידי הממשלה שהצגתם בא לידי ביטוי בקטע.

(50 נקודות)

2. עקרון הפרדת הרשויות

(50 נקודות)
(ראו בנספח: גם אחרי שנבחרו, לחברי הכנסת אין יכולת אמיתית לשנות)

הציגו את העיקרון הדמוקרטי: הפרדת רשויות.

הסבירו את טענת הכותב בנוגע למימוש עיקרון זה על פי הקטע.

(50 נקודות)

3. הצעת חוק פרטית

(50 נקודות)
(ראו בנספח: גם אחרי שנבחרו, לחברי הכנסת אין יכולת אמיתית לשנות)

הציגו את המושג הצעת חוק פרטית.

הסבירו כיצד המושג הצעת חוק פרטית בא לידי ביטוי בקטע.

(50 נקודות)

נספח – הקטעים

גם אחרי שנבחרו, לחברי הכנסת אין יכולת אמיתית לשנות

השבעת הכנסת היא תמיד אירוע חגיגי. אנחנו מביטים לעבר בית הנבחרים ומצפים שנציגינו יעשו עבודה פרלמנטרית עשירה ומקצועית, אך האם מישהו עצר לחשוב עד כמה הרשות המחוקקת - הרשות שאמורה לקבל את מעמד הבכורה - נהפכה במובנים רבים ל"בובה על חוט" של הרשות המבצעת?

חברי הכנסת מצהירים אמונים בזו הלשון: "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא באמונה את שליחותי בכנסת". נשאלת השאלה אם די בכלים העומדים כיום לרשות חברי הכנסת כדי לממש את שליחותם ולעמוד בהצהרתם. המציאות מלמדת כי התשובה שלילית. חרף חשיבותו של בית המחוקקים, אנו עדים לירידת קרנה של הכנסת ולחוסר יכולתה לבצע את תפקידה.

לפני כמה שנים אישרה הממשלה את הסדרת משק הגז הטבעי. בהסדר נקבע מהי כמות הגז הטבעי שתשמש את המשק המקומי, מהי כמות הגז הטבעי שתיוצא למדינות אחרות, ומהו שיעור המס שייגבה על ההכנסות מייצוא הגז. הממשלה סירבה להביא נושא זה לדיון במליאת הכנסת אף על פי ששישים מחברי הכנסת דרשו זאת. לתהייה כיצד הממשלה יכולה לסרב לבקשת מחצית מחברי הכנסת, השיב אחד משופטי בית המשפט העליון בדימוס: "התשובה - מכבש הממשלה".

דוגמה נוספת להחלשת מעמד הכנסת בידי הרשות המבצעת היא ההחלטה של הממשלה לחוקק חוק מס שנוי במחלוקת - מס דירה שלישית. על אף ההתנגדות של רוב חברי הכנסת לחוק זה, הוא אושר בוועדת הכספים בדיון לילי שהתקיים ללא חברי האופוזיציה, ורק בעקבות התערבות בג"ץ נפסל החוק בשל הליך חקיקה פגום.

הפיקוח הפרלמנטרי הוא מהותי, ותפקידו לשמור על האינטרס הציבורי. ועדות הכנסת הן לב ליבו של הליך הפיקוח הפרלמנטרי, אך אין להן כלים לפיקוח על הממשלה.

לוועדות הכנסת אין סמכויות לזַמן עובדי ציבור וגופים פרטיים ולדרוש מהם לדווח על עשייתם. לא פעם אנשים שהוזמנו לוועדה לא הגיעו לדיון, וליו"ר הוועדה אין סמכות לאלץ אותם להגיע לדיון. נוסף על כך, הוועדות לא מפקחות על תוכניות העבודה של משרדי הממשלה ולא מוודאות שהם עומדים בתקציב.

בכל הקשור להליך החקיקה בכנסת, הממשלה שולטת לחלוטין בהליך זה. אומנם במליאה נערכים דיונים והצבעות על חוקים שונים, ובהם דיונים על הצעות המועברות תחילה לאישורו של יושב ראש הכנסת לפני הבאתן להצבעה במליאה, אך זהו רק הליך פורמלי. גורלן של ההצעות ידוע טרם הדיון מכיוון שהוא נקבע בוועדת השרים לחקיקה.

כדי לשפר את הפיקוח של הכנסת על הממשלה, יש לשפר את עבודת ועדות הכנסת ולהגדיל את סמכויותיהן: ליצור תיאום בין ועדות הכנסת למשרדי הממשלה, להקנות לוועדות סמכויות פיקוח כמו הסמכות לזמן עובדי ציבור וגורמים פרטיים לוועדות, להסדיר בחוק את החובה לתת תשובות אמת בוועדות, להעניק לוועדות סמכויות לבקש מסמכים ומידע.

בכל הקשור לשיפורים בתחום החקיקה יש להגביל את מספר הצעות החוק המובאות לקריאה טרומית ביוזמת חברי כנסת. לצד הגבלה זו, צריך לאפשר לחברי הכנסת להופיע בפני ועדת השרים לענייני חקיקה ולשלב את הצעות החוק שלהם בסדר היום הציבורי.

מלבד חשיבות הפיקוח והסדרת הליך החקיקה, חיזוק הכנסת יגביר את האמון של העם בנבחריו.

(מעובד על פי עידו פיק, "גם אחרי שנבחרו, לחברי הכנסת אין יכולת אמיתית לשנות", אתר גלובס, 16/11/2022)

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics